

Lauri Lugna
Siseministeerium

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
Teabevaldaja: Riigikontroll
Juurdepääsupiirang 2.07.2021 - 31.08.2021
Alus: AvTS § 35 lg 2 p 2

Meie 2.07.2021 nr 2-1/80060/19

Märgukiri auditi „Riigi 2020. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ tulemuste kohta Siseministeeriumi valitsemisalas

Austatud kantsler

Riigikontroll tegi riigi 2020. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsusele ja tehingute seaduslikkusele hinnangu andmiseks audititoiminguid Siseministeeriumi valitsemisalas määral, mis oli vajalik, et veenduda riigi seisukohalt oluliste finantsaruannete kirjete õigsuses ning oluliste majandustehingute seaduslikkuses. Tehtud töö tulemuste põhjal koostab Riigikontroll ühe auditiaruande riigi kohta tervikuna.

Auditi käigus tegid audiitorid Siseministeeriumi valitsemisalas 2020. aasta septembrist kuni 2021. aasta juunini järgmisi toiminguid:

- kontrollisid valitsemisala 2020. aasta riigieelarve täitmise aruande õigsust;
- kontrollisid riigi seisukohast oluliste tehingute vastavust riigieelarve seadustele ja raamatupidamises kajastamise õigsust ning sisekontrollisüsteemi toimimist valdkondades nagu
 - isikut tõendavate dokumentide seaduse ja kodakondsuse seaduse alusel tehtavate toimingute riigilõivu kogumine;
 - väärteomenetluse seadustiku alusel tehtavate trahvide kogumine;
 - toetuste saamine;
 - tööjõukulude arvestus;
 - majandamiskulude tegemine;
 - tehingud põhivaraga;
 - pensionieraldiste arvestus.

Riigikontroll ei tuvastanud riigilõivude ning trahvide kogumisel, majandamiskulude tegemisel, eraldiste arvestuses ning toetuste saamisel sisekontrollisüsteemi toimimises, raamatupidamises kajastamisel ega tehingute seaduslikkuses kontrollitud ulatuses olulisi puudusi.

Riigikontroll juhib tähelepanu mitmetele probleemidele varade arvestuses.

1. Sisekaitseakadeemia Narva õppehoone ja ujula soetusmaksumusse on arvestatud erineva kasutuseaga komponente

Sisekaitseakadeemia uue Narva õppekompleksi ehitusega seotud põhivaratehingute auditeerimisel selgus, et akadeemia on õppehoone ja ujula soetusmaksumusse arvestanud erineva kasutuseaga ja põhivara kriteeriumitele mittevastavaid komponente. Nii arvestati hoonete maksumuse hulka ka mööblit (näiteks garderoobikapid ja riulid), seadmeid (näiteks köögitehnika) ja inventari (näiteks

nagid ja taimekastid), mis on hoonest erineva kasutuseaga või ei vasta vara bilansis kajastamise tingimustele. Saadud selgituste kohaselt on tegemist asjadega, mis on hoonetega püsivalt seotud ja ruumide kasutamiseks hädavajalikud.

Riigikontrolli hinnangul ei ole asjaolu, et mööbel, seadmed ja inventar on hoonega püsivalt seotud, aluseks võtta need raamatupidamises koos hoonega arvele. Varade arvele võtmisel ja neile kasuliku eluea määramisel tuleks arvestada ka nende kasutamise intensiivsust ja töökindlust.

Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi (üldeeskiri) järgi tuleb juhul, kui materiaalse põhivara olulistel komponentidel on oluliselt erinev kasulik eluiga, võtta need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena ja määrata neile eraldi amortisatsioonimäär, lähtudes nende kasulikust elueast. Varaobjektid kantakse soetamise kuluks, kui nende maksumus on põhivara arvele võtmise alampiirist väiksem ning neid ei kasutata pikema perioodi jooksul kui üks aasta.

Põhivara klassifitseerimise vead põhjustavad vigu amortisatsioonikulu kajastamisel tulemiaruanDES ja põhivara väärtuse kajastamisel bilansis. Lisaks põhjustab sisult kuludesse kuuluvate soetuste kajastamine investeringutena vigu riigieelarve täitmisel. Varaobjektide eraldi arvele võtmine lihtsustab hilisemate renoveerimiste korral maha kantavate varade jääkväärtuse hindamist ning uute varade arvele võtmist.

2. Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse (SMIT) varade kasutusele võtmise info edastatakse viitega

Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse tarkvaratehingute auditeerimisel tuvastas Riigikontroll, et infot varade kasutusele võtmise kohta ei edastata raamatupidamisele jooksvalt ning ühel juhul on vara arvele võetud vales ajal.

- 2.1. 11 tarkvaraarenduse etapiivisiilised soetused on klassifitseeritud immateriaalseks põhivaraks 2020. aasta detsembris tehtud aastainventuuri tulemusel, kuigi realselt hakati enamikku varadest kasutama 2020. aasta esimeses pooles. Saadud selgituste kohaselt ei jõudnud tootemanikelt info varade kasutusele võtmise kohta õigeaegselt SMITi finantsosakonda.

Kuigi põhivara väärtus ja amortisatsioonikulu on raamatupidamises tagantjärele õigesti arvestatud, eksisteerib Riigikontrolli hinnangul risk, et tehinguid ei kajastata raamatupidamises korrektselt, kui puudub õigeaegne infovahetus ja ülevaade varade kasutamise kohta.

- 2.2. Uus avaliku võtme infrastruktuuri lahendus võeti arvele 2020. aasta novembris, kuigi rakendustarkvara kasutamist alustati jaanuaris 2021. Riigikontrolli hinnangul tulnuks vara senimaani kajastada lõpetamata arendusena ja mitte arvestada amortisatsioonikulu.

3. Politsei- ja Piirivalveameti varade arvestuses esineb ebatäpsusi

Riigikontroll tuvastas Politsei- ja Piirivalveameti põhivara soetuste auditeerimisel, et need on võetud arvele vales perioodis, vale kasuliku elueaga või vales maksumuses.

- 3.1. Politsei- ja Piirivalveamet võttis arvele kaks uut tarkvara, mis moodustavad liidese kahe olemasolevat tarkvara (STAR ja MIS) ühendamiseks. Kuna liidesed ei saa teineteiseta töötada, siis peab kahe eraldi kajastatud põhivara amortisatsiooniarvestuse algus olema ühesugune ja lähtuma reaalsest ajast, mil neid varasid kasutama hakati. Raamatupidamises alustati uute varade amortisatsiooniarvestust erineval ajal.
- 3.2. Uute tarkvarade kasulikuks elueaks määrati 10 aastat, samas kui olemasolevate liidestamist vajanud põhivarade järelejäänud eluiga oli 3 aastat. Kuna liidestamiseks mõeldud tarkvarasid ei saa eraldiseisvalt edasi kasutada, siis ei saa loodud tarkvarade kasulik eluiga olla pikem kui nende põhivarade eluiga, mida nad omavahel ühendavad.

- 3.3. Politsei- ja Piirivalveamet kapitaliseeris vara soetusmaksumusse selle kasutuselevõtmisega seotud koolituskulu, kuigi üldeeskirja järgi kajastatakse koolitusega seotud kulutused nende tekkimise perioodil kuluna.

Vara tuleb raamatupidamises arvele võtta korrektsetes maksumuses tema kasutamise võtu hetkel ning varale tuleb määrata sobilik kasutusiga. Põhivara tegeliku kasutusega mitte kooskõlas oleva kasutusea määramine põhjustab vigu tulevaste perioodide amortisatsioonikulu kajastamisel tulemiaruanDES ja põhivara jääkväärtuse kajastamisel bilansis.

Auditi käigus vead parandati.

4. Siseministeeriumi valitsemisala mitu programmdokumenti on õigeaegselt kinnitamata

Siseministeeriumi 2020. aasta eelarve ühte programmi ja 2021. aasta eelarve kahte programmi ei olnud minister märgukirja koostamise ajaks kinnitanud.

Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise korra kohaselt tuleb programmdokument koos programmi rahastamiskavaga kinnitada pärast seda, kui Vabariigi Valitsus on riigieelarve seaduse alusel riigieelarve täiendavalt liigendanud.

Saadud selgituste kohaselt on viivitused seotud Vabariigi Valitsuse uue koosseisu ametisse astumisega ja muudatustega ministeeriumide vastutusvaldkondades.

Riigikontrolli hinnangul on programmdokumentide õigeaegne kinnitamine ja avalikustamine vajalik, et järgida kooskõla riigieelarve koostamise protsessiga ning tagada sihtrühmadele selge ja arusaadav ülevaade, kuidas arengukavades püstitatud sihtideni liigutakse.

Ootame Teie kirjalikku tagasisidet, kuidas parandate töökorraldust, et edaspidi vältida vigu varade arvestuses, hiljemalt 10. augustiks 2021.

Riigikontroll tänab Siseministeeriumi valitsemisala teenistujaid meeldiva koostöö eest ning loodab, et esitatud tähelepanekutest on abi sisekontrollisüsteemi tõhustamisel ning raamatupidamis- arvestuse parandamisel.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ines Metsalu-Nurminen
peakontrolör

Nele Lehtpuu
Nele.Lehtpuu@riigikontroll.ee